

PEST MEGYE KERTÉSZETI TERMELÉSÉNEK HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ÉLELMISZERGAZDASÁGI VERTIKUMRA*

SOMOS ANDRÁS

az MTA rendes tagja

Kertészeti Egyetem, Budapest

Az Akadémia Elnöksége évekkal ezelőtt úgy határozott, hogy tagjai elsőrendű feladatuknak tekintsék a gyakorlati étellel való közvetlen kapcsolatot. Így alakult ki az Agrártudományi Napok rendezése, melynek keretében egy-egy tudományág művelői közvetlenül tanulmányozzák egy megye vagy termesztési körzet sajátos problémáit, és javaslatokat tesznek felsőbb szerveknek a vizsgált problémák megoldására.

Az említett irányelvek megvalósítása céljából Kertészeti Bizottságunk munkatervében minden évben szerepel egy megye, illetve kertészeti jellegű termelőközvet látogatása. Az Akadémiai Kertészeti Napoknak már hagyományai vannak. A Bizottság a kertészeti termesztés terén kiemelkedő megyéket sorra látogatja. Több olyan hasznos kezdeményezés született ezekből a tanácskozásokból, melyek — az esetek nagy részében — nemcsak a helyi problémák megoldásában segítettek, hanem a kertészet egészére országosan is kedvező hatással voltak.

Kertészeti Bizottságunk most a Pest megyei Akadémiai Napok keretében találkozik a megye szakembereivel, és megvizsgálja a kertészeti termesztés helyzetét és fejlesztésének lehetőségeit. Ettől függetlenül a Kertészeti Bizottság tagjai külön-külön rendszeresen tartják a kapcsolatot Pest megye kertészeti termesztésének egyes ágazataival.

Új eleme, hogy az Üzemszervezési Bizottsággal közösen vizsgáljuk a megye kertészeti problémáit.

A Pest megyei Akadémiai Kertészeti Napok egyik alapvető céljának tekintjük a kertészeti termesztés jelentőségének tudatosítását a megye illetékes fórumai előtt, továbbá vizsgáljuk a kertészet fejlesztésének a lehetőségét. Reméljük, hogy a rendelkezésre álló rövid idő ellenére is sikerül segítséget nyújtanunk a megye kertészeti profiljának erőteljesebb kialakításához. Az egyes kertészeti ágazatok fokozottabb fejlesztéséhez — ezen belül a megye illetékes fórumainak kérésére súlypontosan a zöldségtermesztés fejlesztéséhez —, valamint a kertészet jövedelmezőségét elősegítő módszerek kiválasztásához.

* A Pest megyei Kertészeti Akadémiai Napok tanácskozásán elhangzott előadás. Budapest, 1971. október 7.

A Pest megyei Akadémiai Kertészeti Napok előkészítése és az üzemlátogatások során alkalmunk volt tanulmányozni Pest megye néhány jellegzetes kertészeti jellegű üzemét, a természetés színvonalát, a természetésre ható természeti és közgazdasági viszonyokat.

Pest megye kertészeti természetésének természeti és közgazdasági viszonyai

Talajfelszínének jelentős részén az erózió évente károsít. Talajai között az erdőtalajtól kezdve a vályog, a laza szerkezetű homok mellett a szódás talajokig szinte minden típusváltozat megtalálható.

A megye éghajlata és talajviszonya elég változó. Évi középhőmérséklete $10,6^{\circ}\text{C}$, az átlagos évi csapadékmennyiség 500—550 mm, amiből a vegetációs időben mindössze 200—300 mm hull le.

A Duna, a Galga, a Tápió, valamint más kisebb vízfolyások és csatornák mentén lehetőség van élővizekre alapozott öntözésre, amit egyes helyeken kiegészített a csökutas öntözés. Pest megyében jelenleg 28 235 ha terület van öntözésre berendezve.

Pest megye az ország legnépesebb és legsűrűbben lakott része. Területe $6,393\text{ km}^2$, az ország területének $6,9\%$ -a. A megye népessége az ország lakosságából $8,5\%$ -ban részesedik. A megye összes területe $647\,059\text{ ha}$, melyen jelenleg 168 mezőgazdasági termelőszövetkezet (háttájival együtt $323\,533\text{ ha-on}$), 30 szakszövetkezet ($47\,229\text{ ha-on}$), 10 állami gazdaság ($74\,158\text{ ha-on}$), valamint 12 070 egyéni és kisegítő üzem gazdálkodik.

A megye mezőgazdasága a szocialista átszervezése óta alapvetően megváltozott. A kisparaszti gazdaságok helyett műszakilag évről évre jobban ellátott árutermelő szocialista üzemek működnek. A szocialista átszervezése előtt a mezőgazdasági termelésnek alig több mint fele került áruként értékesítésre. Jelenleg az összes termelés 20% -a kerül összefogyasztásra, míg 80% -a áruként realizálódik.

A mezőgazdaságilag művelt terület $69,6\%$ -a szántó, $7,2\%$ -a szőlő, 4% -a gyümölcsös, $15,8\%$ -a rét és legelőterület.

Az egyes kertészeti ágazatok helyzete Pest megyében

Pest megye kertészeti természetésének évszázados hagyományai vannak. Kedvező természeti és közgazdasági adottságai folytán a kertészeti termelésben országosan kiemelkedő szerepet tölt be. A megyék között jelenleg *első helyen* áll a zöldségtermesztésben, *második helyen* a szőlőtermesztésben és *harmadik helyen* a gyümölcsstermesztésben.

A kertészeti termelésnek a megyei igények kielégítésén túl kiemelkedő szerepe van a főváros friss gyümölcscsel és szőlővel, valamint zöldséggel való ellátásában.

A gyümölcsstermesztés helyzete

Pest megyében a gyümölcsösök területe 17 637 ha, az összes földterületnek mintegy 3%-a. A megyében évente mintegy 12–13 ezer vagon gyümölcsöt termelnek, ami megfelel az országos termés 10–11%-ának.

Megyén belül speciális termesztő körzetek alakultak ki. A Dunakanyarban főképp málna, szamóca, Buda környékén az őszibarack termelésével foglalkoznak. A megyék közül szamócából és málnából Pest megye termeli a legnagyobb mennyiséget, az országos termésnek 1/5-ét.

Az összes nagyüzemi őszibarack ültetvénynek több mint 20%-a a megye területén van, s az ország terméséből 22–23%-ban részesedik.

Az utóbbi években a nagyüzemi gyümölcsstelepités, ezen belül főleg a nagyüzemi csonthéjas és bogyós ültetvények területe növekedett. 1970. év végéig a mezőgazdasági üzemek mintegy 9410 ha gyümölcsöt telepítettek.

Pest megye 17 647 ha gyümölcsös felületéből 8633 ha az üzemi árutermelő gyümölcsös, melyből a nyári és téli alma 2147 ha, a körte 427 ha, az őszibarack 2453 ha, a kajszai 1531 ha, a cseresznye 141 ha, a meggy 465 ha, a szilva 517 ha, a dió 375 ha, a birs 4,7 ha, a mogoró 10 ha, a málna 429 ha, a köszméte 6,5 ha, a fekete ribiszke 51 ha és a piros ribiszke 73 ha, valamint a szamóca 847 ha.

A megyében 1970-ben összesen 108 006 tonna gyümölcs termett, melynek 12,3%-át a MÉK és az ÁFÉSZ, 0,3%-át a ZÖLDÉRT, 11,2%-át a Hungarofruit, 1,1%-át a hűtőipar és 10,5%-át a konzervipar vásárolta fel. A fennmaradó mennyiség — az összesen termelt gyümölcs 64,6%-a — egyéni fogyasztási célokat szolgált, illetve a szövetkezeti kereskedelemben értékesült.

1970-es felmérések szerint a megye összes hűtőtároló kapacitása termelőszövetkezetekben és állami gazdaságokban 742 vagon. Az átmeneti tárolók vagonkapacitása 597. Nyíltszínes tárolásra 1142 vagonnyi tér áll rendelkezésre.

Az új telepítésű gyümölcsösök termőre fordulásával jelentősen nőtt a gyümölcsstermesztés. Néhány gyümölcsfajból (őszibarack, téli alma, kajszai, szilva, stb.) kialakított a fogyasztói piac. A negyedik ötéves terv időszakában tehát *nem indokolt a fenti gyümölcsfajokból nagyfelületű, új üzemi telepítéseket létrehozni*. A kereslet—kínálat egyensúlyának fenntartása miatt viszont továbbra is törekedni kell a meglévő ültetvények termésátlagainak növelésére, a fajlagos költségek csökkentésére.

Ugyanakkor a tervidőszakban fontos feladat a kipusztuló szórvány gyümölcsfák pótlását célzó üzemi és házikerti gyümölcsösök telepítése, illetve a meglévő gyümölcsösök komplettírozása.

A negyedik ötéves tervidőszakban a piaci igényeknek megfelelően a málna, a fekete ribiszke, a köszméte, a meggy, a cseresznye területi arányainak növelése indokolt. Szamóca-termesztésben a fő célkitűzés a bőven termő, piacépesebb, intenzív fajták területének növelése.

A tervidőszakban a nagyüzemekben mintegy 1764—2940 ha, a házikertekben és hétvégi üdülőterületeken pedig 588—1176 ha új gyümölcsös telepítése látszik célszerűnek.

Úgy a régi telepítések felújításakor, mint az új telepítéseknél törekedni kell az optimális üzemi méret kialakítására, a fajok és fajták igények szerinti megválasztására, a dolgozók egész évi egyenletes foglalkoztatásának biztosítására, valamint a feldolgozásra és az értékesítésre.

A szőlőtermesztés helyzete

A megyék között — az 1970. évi területi adatokat figyelembe véve — második helyen áll Pest megye a szőlőtermesztésben. Az utóbbi években jelentős változások történtek, melynek során több mint 8000 ha korszerű, nagyüzemi szőlőültetvény létesült.

A szőlők túlnyomó része az alföldi borvidékhez tartozó homoktalajokon található. Az egész borvidék, így a megye területe is a tömegbor szőlőtermesztésre a legalkalmasabb. A téli erős lehűlés korlátozza a korszerű művelésmódok alkalmazását, illetve az a termelés biztonságát csökkentő tényezőként jelentkezik. Ezért a szőlőtermesztés fejlesztése fokozottabb gondosságot és megfontoltságot követel.

A megye mezőgazdaságilag művelt területének 7,2%-a szőlő.

A szőlőterület az 1965. évi 35 667 ha-ról 1970-re 30 531 ha-ra csökkent, az utóbbinál a fiatal, nem termő ültetvények aránya 3%. A termesztési ág általános helyzetét ma legjobban az előző kardinális adatok jellemzik. A terület csökkenőben van. A folyamat önmagában lehet jó irányú, de feltételezhető a visszaesés is, ha a termésmennyiség hasonló mozgást végez.

Az ültetvények korösszetétele nem kedvező. A terület mintegy 50%-a elöregedett, gyenge termőképességű, a jövedelmező gazdálkodást nem biztosítja, és még pótlólagos ráfordításokkal sem tehető nyereségessé. A biológiai okok mellett a közgazdasági környezet is hozzájárul ahhoz, hogy a szőlők kivágása az utóbbi években meggyorsult. A III. ötéves terv időszakában 4766 ha szőlőterület szűnt meg a mezőgazdasági nagyüzemekben. A IV. ötéves terv időszakára évenként 575 ha területcsökkenéssel számoltak, ugyanakkor már 1970. II. és 1971. I. félévében a csökkenés 1769 ha, s ugyanezen időszakban a szőlőtelepítés mindössze 13 ha volt.

A megye a területcsökkenés előrejelzésére felmérést végzett és úgy találták, hogy a IV. ötéves terv időszakában kb. 7480 ha szőlőkivágással kell számolni. Figyelemmel a közben történő új telepítésekre is, megállapítható, hogy 1975-re a szőlőültetvények területe várhatóan 24 229 ha lesz, ami az 1970. évinek kerekítve a 80%-a. A kérdés az, hogy a feltétlenül emelkedő termésátlagok a területcsökkenésből eredő kiesést pótolják-e?

Az elmúlt 5 év 77 500 q termést adott átlagosan. Az 1970. évi termés-

mennyiség 700 987 q volt és a számítások szerint 1975-re 816 000 q-t vártak. A további területcsökkenés azonban azt eredményezheti, hogy 1980-ra 692 000 q, illetve más számítás szerint csak 669 000 q termést remélhetnek.

A termésátlagok jelenleg alacsonyok. 1970-ben az összes termőterületre számolva mindössze 23,6 q/ha volt. Nem sokkal magasabb az állami gazdaságokban sem, ahol 28,0 q/ha-t értek el. A szövetkezeti közös szőlőkben pedig csak 20 q-t takarítottak be hektáronként. Ezek a termésátlagok a jövedelmezőség határa alatt vannak.

A felsorakoztatott adatok nemcsak a megye szőlőtermesztésének hű képét adják, hanem a további út irányait is mutatják és a feladatokat is jelzik.

Az előregedett, korszerűsítésre alkalmatlan üzemi ültetvények fenntartása nem lehet cél. Ezért a területcsökkenés továbbra is fennálló folyamat, melyet megállítani ésszerűtlen lenne.

A keskeny-soros, még nem idős ültetvényeket meg kell vizsgálni, érdemesek-e a korszerűsítésre.

Az átalakítás lehetőségének eldöntésében a terület talaját, a fajtaösszetételt és az üzem közgazdasági és munkaerő helyzetét kell elsősorban mérlegelni.

Bizonyos mértékű új szőlőtelepítés csak a következő helyzetekben és esetekben indokolt:

- a már jó eredményeket — 50—60 q/ha termést — felmutató ültetvények kiegészítése, ha a gazdaság egyéb körülményei ezt indokolják.
- A házikertekben, hétvégi üdülőterületeken érdemes elősegíteni a szőlőtelepítést.

A szőlőtermesztés tekintetében érdemes külön megtervezni a budai, a szentendrei, a váci járásban, valamint a gödöllői dombháton a tennivalókat. Itt a korai érésű csemegeszőlők telepítését is lehet szorgalmazni.

Az üzemi ültetvényekben elő kell segíteni hogy a termésátlagok növekedése mellett az önköltség csökkenjen, és a jövedelmezőség kedvezően alakuljon.

A zöldségtermesztés helyzete

a) Magyarország zöldségtermesztésének helyzete és fejlesztésének iránya

A hazai zöldségtermesztés a felszabadulás óta eltelt idő alatt jelentősen fejlődött. A vetésterület jelenleg 125 000 ha körül van, s ez a háború előtti időszakhoz képest 100%-os területnövekedést jelent. Nem hanyagolható el a házi, illetve a háztáji kertek zöldségtermesztése sem, hiszen ezek területe is számottevő, mintegy 40 000 ha, s jelentős szerepet tölt be a vidéken élő családok zöldségfélével történő ellátásában.

A termésátlagok emelkedése már korántsem volt ilyen nagymérvű, hiszen csak az elmúlt 5 évben sikerült a háború előtti évek termésátlagait túlszárnyalni.

Az elmúlt 10 évben a zöldségtermelés növekedési üteme mégis 50%-kal túlszárnyalta a mezőgazdaság egészére jellemző növekedési ütemet, s az ország összes zöldségtermésének értéke elérte a 3,4 milliárd Ft-ot. A zöldségtermelés tehát az összes szántóterület 2,5%-án az összes növénytermelési érték 7,1%-át hozta létre.

A zöldségtermő terület szektoronkénti megoszlása az utóbbi években lényeges változást nem mutat, a házi és háztáji területek csökkentek kissé.

Az életszínvonal emelkedésével a fogyasztók igénye is megváltozott, ennek hatására a zöldségtermelés szerkezete is módosult.

Csökken a fejeskáposzta és a dinnye vetésterülete, s helyüket a nagyobb biológiai értékű, a mai fogyasztási ízlésnek jobban megfelelő vagy jobban gépesíthető zöldségfajok foglalták el: a zöldpaprika, paradicsom, zöldborsó és uborka.

A negyedik ötéves terv előirányzatai további szerkezetmódosítást tartalmaznak. A paradicsom részarányának a jelenlegi 12,8%-ról 18,4-re, az uborkáéénak pedig 5,4%-ról 12%-ra kell növekednie.

Fontos szerepet tölt be a zöldségtermesztés az ország külkereskedelmi mérlegének javításában is. Az ország kertészeti exportjából a zöldségexport 40%-kal részesül, az élelmiszergazdasági termékek exportján belül részaránya pedig 17%.

Az egy főre jutó zöldségfogyasztás alakulása is lényeges változás előtt áll. Míg 1968-ban a 83 kg körüli fejadagnak csak mintegy 12%-a került feldolgozott állapotban a fogyasztók asztalára, a negyedik ötéves terv végén már a várható 100 kg-os fejadag 21%-a lesz valamilyen ipari készítmény.

A belföldi fogyasztás és az export növekedésével együtt nőtt a feldolgozó ipar felvásárlása is. 1968-ban a konzervipar 2,7-szer, a hűtőipar pedig 1,3-szor nagyobb mennyiséget vásárolt fel, mint 1960-ban.

A fenti eredményekhez nagymértékben hozzájárult a feldolgozóipar és a kertészeti üzemek állandóan javuló együttműködése. A két fél érdeke különösen a termények előfeldolgozása kérdésében esik egybe. Kialakulóban vannak olyan együttműködési formák, amikor a nyersanyag előkészítésének egyes fázisait a termelők végzik, a végtermékek gyártását és értékesítését pedig a feldolgozóipar.

Örvendetes tény, hogy megindult és jó ütemben halad a palántanevelő és hajtató termesztőberendezések korszerűsítése is. 1970-re az ország műanyagfóliával takart termőterülete elérte az 1000 ha-t, vagyis az üveggel borított terület kétszeresét. Kimunkálásra került a nagy légtérű, műanyaggal fedett létesítmények fűtési és hasznosítási rendszere is.

Az előzőekben vázolt szép fejlődés az elmúlt egy-két évben mintha megtorpant volna, sőt egyes területeken határozott visszalépés is tapasztalható. Jelenleg ott tartunk, hogy a megnövekedett minőségi, de mennyiségi követelményekkel szemben is a zöldségtermesztési szakágazat tehetetlen. A piacokon nincs elég jó minőségű és elfogadható árú zöldségféle.

A korábbi években egyik legfontosabb feladatunknak azt tartottuk, hogy kiküszöböljük a zöldségtermesztés idényszerűségét, ma pedig az a kép fogad, hogy még a főidényben sem jut elég áru a piacra, kihasználatlanul marad a konzerv- és hűtőipar nagy költséggel létesített feldolgozó kapacitása.

Mielőtt tehát hozzáfognánk a negyedik ötéves terv előirányzatainak teljesítéséhez, értékelnünk kell, hogy milyen tényezők következtében állt elő a jelenlegi helyzet.

A termelőüzemek a közgazdasági szabályozók adta keretek között igyekeznek legjobb tudásuk szerint megtalálni számításukat. Sajnos ezek a szabályozók az elmúlt években oda vezettek, hogy a szántóföldi növények közül a zöldségfélék termesztésének gazdaságossága volt a legalacsonyabb. Az 1967–69-es évek átlagában a 100 Ft termelési költségre jutó netto jövedelem vörshagymánál $-9,5$ Ft, paradicsomnál $-13,3$ Ft volt és csak a zöldborsónál mutatkozott $+45,8$ Ft-os és az uborkánál $+2,20$ Ft-os bevétel. A búzánál ugyanakkor $+68,2$, kukoricánál $+19,4$ és még a cukorrépánál is $+3,30$ Ft-os netto bevételtöbblet jelentkezett. Ezek után érthető a termelőüzemek idegenkedése a zöldségtermesztéstől.

A helyzet kialakulásában közrejátszódó okokat keresve első helyen kell megemlítenünk a még ma is általánosan jellemző *kisüzemi technológiát*. Az egyes munkafolyamatok gépesítési foka nagymértékben eltér egymástól. Különösen kirívó a szedés gépesítésének megoldatlansága.

A mezőgazdasági *gépek magas ára* még a meglévő gépesítési lehetőségtől is visszariasztja a termesztőket, akik inkább hajlanak a könnyebb ellenállás felé, s a nagyobb tiszta jövedelmet biztosító mezőgazdasági növényeket termesztik.

A zöldségtermés betakarítása rendszerint nagy *munkacsúcsot jelent* a gazdaságoknak, s néhány napos késedelem is komoly mennyiségi és minőségi veszteségeket okozhat. Így a drága munkaerővel rendszerint megkésve betakarított zöldségféléknek a szükségesnél is magasabb önköltsége alakul ki.

A mezőgazdasági üzemekben a munkaerő *kiöregedése* is meggyorsult, s az utánpótlás egyelőre nem látszik biztosítottnak a kívánt mértékben.

A legtöbb zöldségfaj esetében nagy gondot okoz az is, hogy *nem állnak rendelkezésre* a korszerű technológia adta lehetőségeket értékesítő, *jó minőségű fajták*. A hiányosságok már a vetőmagtermesztésnél kezdődnek, nincsenek meg a nagyüzemi magtermesztés feltételei, akadozik a korszerű fajták gyors elszaporítása. A keresett növényeknél a megfelelő fajták nemesítésére és felkutatására az eddigieknél jobban koordinált kutatásra van szükség.

Az országosan egyre rohamosabban terjedő *fűthető fóliatelepek nem képesek még elegendő jöminőségű, olcsó palántát biztosítani*. A zöldségpalántanevelést jelenleg még főleg a korszerűtlen, sok munkaerőt és trágyát igénylő biofűtéses melegágyi telepeken végzik. A gazdaságosabban üzemeltethető palántanevelő és hajtótelepek gyors elterjedéséhez szükség lenne bizonyos állami erőforrásokra is.

Sajnálatos tény, hogy az előző tervidőszakokban nagy költséggel létesített *feldolgozóipari kapacitás sok esetben kihasználatlan marad*, ez növeli a feldolgozott termékek önköltségét, és lehetetlenné teszi az átvételi árak emelését is.

Annak ellenére, hogy a zöldségfélék nagy része a *szabadáras kategóriába* tartozik, a különböző tényezők hatására a termeszőüzemek *nem látják előre biztosítottnak* a megfelelő bevételt.

A *feldolgozóipar* az előbb említett okok miatt *nem képes többet fizetni*; az exportárak a világgpiaci árak és az árkiegészítő szubvenció meghatározott mértéke miatt kötöttek. A lakosság friss fogyasztására felvásárló kereskedelemnél pedig az árrés olyan magas — 45% —, hogy az lehetetlenné teszi a termelői érdekek érvényesülését.

S végül nem hanyagolható el az sem, hogy a házi és *háztáji gazdaságok is sok problémával küzdenek*. Hiába várjuk e gazdaságoktól, hogy a nagyüzemek termelését a sok kézi munkaerőt igénylő zöldségfajok termelésével, a fűtetlen fólia alatti hajtással egészítsék ki, ha drágák a kisgépek, a fóliás termeszőket adó sújtja stb. . . .

b) Pest megye zöldségtermesztésének helyzete

A megye természeti és közgazdasági adottságai zöldségtermesztésre közismerten jók, s az itt dolgozó termelők ezt mindig nagy szakértelemmel ki is használták.

Jelenleg is itt található az ország zöldségtermő területének 15%-a (16 937 ha), s ezzel ha nem is sokkal Bács-Kiskun és Csongrád megyék elé került. A megye szántóterületének 5,5%-án folyik zöldségtermesztés, ez az országos átlagnak több mint kétszerese.

A zöldségtermő terület sajnos az utóbbi években ebben a megyében is csökkent, a területcsökkenés 1965. évhez viszonyítva 5,7%, ezen belül az állami gazdaságok zöldségtermő területe 17,8%-kal, a mezőgazdasági termelőszövetkezeteké 9,5%-kal csökkent. A háztáji és egyéb gazdaságok zöldségterülete 10,1%-kal növekedett.

A területcsökkenést a termésátlagok bizonyos mértékű emelkedése sem tudta ellensúlyozni, hiszen az 1965. évi 189 617 tonnás összterméssel szemben 1970-ben csak 187 641 tonnát takarítottak be.

Az egyes zöldségfajok termőterülete szerint rangsorolva a megyéket megállapíthatjuk, hogy Pest megye az ország *legfontosabb fejeskáposzta, karfiol* (35%), *sárgarépa, zeller, zöldborsó, paradicsom, zöldbölgönyv* (Bács megyével holtversenyben), *uborka, sárgadinnye és spárgatök* termesztő megyéje.

Az utóbbi 5 évben a zöldségtermő területen belül az egyes fajok részaránya jelentősen megváltozott. A megye zöldségtermő területéből 1971-ben 23%-kal részesülő zöldborsó vetésterülete 32%-kal nőtt, a 17%-kal részesülő

paradicsom vetésterülete pedig 25%-kal csökkent. Növekedett továbbá a vöröshagyma 367%-kal (de 0,5%-os részarányból indult), a sárgarépa, petrezselyem és a zöldpaprika is. A paradicsomon kívül nagymértékben *csökkent a dinnyék vetésterülete* (54%-kal), az uborkáé és a zöldbabé is közel hasonló mértékben.

A megye zöldségtermő területéből 1970-ben 3929 ha-t öntöztek, ez az összterületnek mindössze 23%-a.

A megyében 602 787 m² melegágyi ablakfelület, 32 161 m² növényházi felület és 260 267 m² fóliával fedett terület található. A fóliafelületek az utóbbi években rohamosan növekszenek, de sajnos a megyében a *palántanevelés még ma is zömmel* biofűtésű melegágyakban történik.

A szakemberellátottság csak az állami gazdaságokban kielégítő, a 145 tsz csupán 45%-ában *van kertészmérnök*, s csak 30%-ában (!) technikus.

A megyei zöldségexport az elmúlt években változóan alakult: 1968-ban 96 vagon, 1969-ben 505, 1970-ben pedig csupán 155 vagon került kivitelre.

A megye északi részeiben a helyi lakosság zöldségellátása nem kielégítő, a forgalmazó vállalatokat sem kötelezettség, sem anyagi érdekeltég nem ösztönzi a helyzet javítására.

c) A zöldségtermesztés fejlődését akadályozó tényezők

Pest megye zöldségtermesztésére is az országosan érvényes közgazdasági szabályozók nyomják rá bélyegüket, az előadás első részében felsorakoztatott, megoldásra váró feladatok szinte kivétel nélkül éreztetik itt is hatásukat.

Magyarország legnagyobb zöldségtermesztő megyéjében a fejlődés megtorpanása az alábbi fő okokra vezethető vissza:

1. A zöldségtermesztés technikai műszaki szintje elmarad a kor színvonalától. A területnek kis hányada öntözhető, nincsenek speciális zöldségtermesztő gépek, komoly hiányosságok tapasztalhatók a tápanyagpótlás és a növényvédelem terén is.

2. Súlyos probléma a munkaerőhiány, megszüntetéséhez egyedül a gépesítés fokozása áll rendelkezésünkre. Az önköltség csökkentését azonban ez sem oldja meg, mert a gépek magas ára miatt sokan inkább a zöldségtermesztésről mondanak le.

3. Hiányosak a zöldségtermesztés járulékos beruházásai, itt elsősorban a palántanevelő és hajtótelepek korszerűtlenségét és a különböző tárolótérek hiányát kell említenünk.

4. Nagymértékben hátráltatja a fejlődést az előzőekben már vázolt *szakemberhiány*, valamint a termelő, feldolgozó üzemek és a kereskedelem szűkös fejlesztési alapja.

A felsorolt hiányosságok következtében áll elő Pest megye zöldségtermesztésének fejlődését akadályozó *legfontosabb* tényező, a *jövedelmezőség* hiánya.

A magas és egyre növekvő beruházási költségek, a munkaerőhiány és növekvő munkabérek következtében az önköltség gyorsan nő. A jelenlegi értékesítési rendszer hiányosságai a növekvő fogyasztói árak mellett sem teszik a termeszőüzemek számára vonzóvá a zöldségtermesztést.

Hosszú távon és megnyugtató módon a zöldségtermesztésben jelenleg tapasztalható problémákat csak az ösztönzőbb gazdasági szabályozók rendezhetik.